

Кізима Тетяна Олексіївна

*Д.е.н., професор, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ: СВІТОВИЙ ДОСВІД І ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

Не секрет, що нині ми живемо в епоху, коли важливим ресурсом соціально-економічного розвитку будь-якої країни стають мислення, ідея, інновація. Відтак вагомим сегментом сучасної економічної системи стає креативна економіка, яка стрімко розвивається і прогресує у світовому масштабі.

Вперше термін «креативна економіка» з'явився на сторінках журналу «Business Week» у 2000 році. А вже у 2001 році Джон Хокінс, член Консультаційної Ради з креативної економіки ООН, запрошений професор університету Лінкольна (Великобританія) і Шанхайської школи креативності у своїй праці «Креативна економіка: як перетворити ідеї у гроші» [1] охарактеризував тенденції впливу креативної економіки на світовий розвиток. У 2008 році ООН було опубліковано перший глобальний звіт про стан розвитку креативної економіки, а 2009 рік в ЄС було названо Європейським роком креативності та інновацій [2], що закріпило пріоритет розвитку креативних індустрій в сучасних економіках.

Загалом креативна економіка формується тими, хто використовує уяву, творчу енергію і знання для створення нових ідей та цінностей. Відповідно, успіх у цій сфері безпосередньо залежить від симбіозу творчості, підприємництва і технологічних інновацій. А оскільки «виробництво» у сфері креативних індустрій базується на інформації, то надзвичайний розвиток цифрових технологій і глобалізація мереж обміну інформацією роблять креативний сектор одним із найбільш динамічних у світі [3].

Необхідно зазначити, що піднесення креативної економіки відбувалося на тлі глобальної фінансової кризи, яка поставила перед світовою спільнотою нові виклики, пов'язані з пошуком новітніх напрямів розвитку світової економіки. У розвинених країнах світу визнали значимість креативних індустрій для сучасної економіки й проголосили одним із пріоритетів їхнього розвитку. Відтак креативне мислення, притаманне креативним індустріям, в сучасних умовах стає важливим джерелом новітніх ідей та нестандартних рішень, що призводить до

відродження або ребредингу міст, регіонів і країн, створення нових товарів та послуг, пропагування ідей екологічного і сталого розвитку, підвищення глобальної комунікативності і розвитку окремих громад.

Варто наголосити, що креативні індустрії та креативне підприємництво – це відносно нові поняття в українському контексті, проте не нові явища у світовій практиці (визначення креативних (культурних) індустрій запровадили Т. Адорно та М. Хоркгаймер у праці «Діалектика просвітництва» [4]).

Британський департамент культури, медіа та спорту визначає креативні індустрії як «такі індустрії, які походять з індивідуальної креативності, вміння і таланту, і які мають потенціал до багатства і створення робочих місць через генерування та використання інтелектуальної власності» [5]. Традиційно у секторі культурно-мистецьких індустрій виокремлюють такі їх групи: реклама, архітектура, художній та антикварний ринок, ремесла, дизайн, мода, виробництво кіно- та відеопродукції, програмування (в тому числі створення розважальних та інтерактивних програм і комп'ютерних ігор), музика, виконавчі мистецтва, видавнича справа, теле-, радіо- та Інтернет-трансляції [6].

За глобальним індексом креативності, який у 2015 році опублікував Martin Prosperity Institute (Канада), серед 139 країн світу Україна посіла 45-у позицію, що демонструє досить непоганий потенціал нашої держави у цій сфері. Найбільш креативною у рейтингу, який аналізує креативність та наявність креативного класу в регіонах і країнах по всьому світу, визнано Австралію [2].

Зразковим прикладом розвитку креативного сектора економіки упродовж останніх двадцяти років залишається також Велика Британія (креативні підприємства Внутрішнього Лондона генерують 16% економіки британської столиці, а на мапі світового дизайну Лондон є величезним центром, що задає основні глобальні тренди. Сьогодні креативні індустрії у Великій Британії — це 77 млрд. фунтів стерлінгів та 1,7 мільйона робочих місць [2]).

Як взірець країни, що стрімко розвиває у себе креативний сектор, можна навести Китай. Прикладами креативних міст у Китаї є Гонконг, Шанхай і Пекін. Так, у Шанхаї з 2004 року проходить Міжнародний тиждень креативних індустрій, який складається з трьох основних розділів: Міжнародна шанхайська виставка креативних індустрій, Шанхайський міжнародний форум з розвитку міської творчої індустрії та Щорічна оцінка творчих індустрій в Шанхаї (принагідно відмітимо, що

сьогодні саме в Шанхайському університеті у заснованому там Центрі креативної економіки Джона Хокінса працює автор концепції «креативна економіка»). У Китаї сектор креативних індустрій упродовж останнього десятиліття показує щорічне 25-відсоткове зростання, внаслідок чого внесок креативних індустрій у ВВП країни виріс до 3%. Креативний клас становить близько 9% загалом по країні, хоча в Пекіні, Шанхаї і Тяньцзіні він сягає 20-25%, що цілком можна порівняти із середніми показниками США, Канади, Швеції, Німеччини та Великобританії [2]. Сьогодні, дивлячись на позитивну динаміку розвитку творчих індустрій у цій країні, можна припустити, що означений напрям залишиться одним із пріоритетних для китайської влади. Підтвердженням цього слугує приклад Пекіна, який сьогодні змагається із Шанхаєм за звання передового креативного міста зі стрімко зростаючою кількістю творчих кластерів, розвиненою інфраструктурою для успішного функціонування творчих індустрій, цілеспрямованою політикою центральної і місцевої влади на створення тут креативного середовища.

Безперечно, глобальний ринок креативних індустрій сьогодні розвивається досить стрімко і мобільно, що вимагає від нашої держави та вітчизняних підприємців високих адаптаційних здібностей, здатних відповідати світовим тенденціям. І хоча на законодавчому рівні креативний сектор в Україні не підтримується так, як у наших західних партнерів (а для більшості вітчизняних урядовців креативна економіка – то лише «народні промисли»), все ж таки переконані, що Україна має значний потенціал для розвитку креативного сектору економіки, адже навіть у сучасних несприятливих економічних і політичних умовах ця галузь нині розвивається радше не «завдяки» нашим можновладцям, а саме «попри» будь-які перешкоди.

Відтак вважаємо, що для стрімкого розвитку креативних індустрій необхідно сприяти виявленню креативного потенціалу та реалізації започаткованих новацій. При цьому індивідуальна чи колективна ініціатива має бути підтримана виваженою системною політикою. Здійснювана політика щодо розвитку креативної економіки має ґрунтуватися на усвідомленні її міждисциплінарної природи, а саме поєднанні економічної, культурної, соціальної, технологічної та екологічної складових.

На регіональному рівні слід стимулювати збільшення джерел фінансування інновацій за рахунок залучення іноземних інвестицій, збільшення власних коштів суб'єктів господарювання та населення.

Залучення іноземних інвестицій для фінансування інновацій в креативній економіці є досить вигідним напрямом її розвитку, оскільки це сприятиме використанню передового досвіду іноземних країн для розвитку креативності на регіональному рівні.

Також Україні необхідно впорядкувати чинну нормативно-правову базу та уніфікувати термінологію, яка чітко окреслить сферу функціонування креативних індустрій в Україні.

Насамкінець зазначимо, що допоки формуються державні плани та розробляються стратегії розвитку креативної сфери в Україні, вітчизняні дизайнери, модельєри, представники інших креативних професій продовжують завойовувати міжнародні ринки. Адже вже сьогодні ми є цікаві світові, а креативні товари українського виробника користуються великим попитом на європейському, китайському та американському ринках.

Література:

1. Хокинс Дж. Креативная экономика: как превратить идеи в деньги [пер. с англ.]. М.: Финансовая корпорация «Открытие», 2011. 253 с.
2. Шлях виживання у нашому сторіччі – креативна економіка. URL: <http://www.tianxia.link/uk/article/5845-shliakh-vizhivannia-u-nashomu-storichchi-kriativna-iekonomika>.
3. Культурні індустрії в сучасному місті. URL: <http://www.creativecities.org.ua/uk/articles/?newsid=22>.
4. Адорно Т., Хоркгаймер М. Диалектика Просвещения. Философские фрагменты / Перевод с нем. М.Кузнецова. – М.–СПб.: Медиум, Ювента, 1997. 312 с.
5. Creative Industries: Mapping Document / UK Government's Department for Culture, Media and Sport. London, 1998, 2001.
6. Креативні індустрії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Креативні_індустрії.